

מראי מקומות - מנחות ס"ח

דבאותו היום מקדימין המוספין כדי למהר היתר חדש. אלא דכ' דלשון שאין מתעצלין אינו מיושב כל הצורך אלא הול"ל דב"ד זריזין בו. [עוד שמעתי ממור"ר הרה"ג ר' משה בראון שליט"א, שי"א דמה שפסק הרמב"ם דהמוסף הובא בשש, זהו רק בשבת ויו"ט, אבל בחוה"מ ור"ח אין דין כזה, וא"כ לק"מ]. וע' באחיעזר (חלק ג', סי' ע"ג, אות ב') שהביא מה שהק' הישועות יעקב דאיך סמכינן על הרוב שהביאו בזמנו, הא חדש הוי דבר שיש לו מתירין, ולכן לא אזלי בתר רוב. והוכיח מכאן הישועי"ע דאמרי' חזקה שליה עושה שליחותו אף לענין דינים מדאורייתא, ואינו מצד דין רוב. וע' מש"כ בזה האחיעזר.

(ו) **שאיין ב"ד מתעצלין** - הק' השפת אמת, נהי דאיין ב"ד ב"ד מתעצלין, אבל אולי יהי' עכ"פ איזה פסול חל בהעומר, או שלא מצאו כלל עומר לקצור, וא"כ לכאור' יהי' החדש אסור כל היום מספיקא. ותי' דצ"ל דסמכו על הרוב דמסתמא לא אירע בו פסול.

(ז) **בזמן שאין בהמ"ק קיים, האיר המזרח מתיר- פרש"י**, הנץ החמה. כ' השפת אמת דאף דבעלמא כל דמצוות היום זמנם הוא מעלות השחר, וכדאי' במשנה במגילה, מ"מ שאני הכא דכתי' בעצם היום הזה, והי' משמע לרש"י דזהו מהנץ החמה דוקא.

(ח) **בזמן שבית המקדש קיים עומר מתיר- כ' בחי' הרשב"א לעיל (ה. ד"ה אין מתוסר)** דאם לא הקריב העומר כלל, אז מותר בסוף היום (דאיין שייך להביא העומר אח"כ, דעבר זמנו בטל קרבנו). וע' בחי' הגרי"ז כאן דנסתפק בזה, וצידד דאולי יהי' אסור החדש לעולם, כיון דבזמן בית המקדש הוא, ואיין כאן עומר להתיר החדש, והניח בצ"ע.

(ט) **אפי' בזמן שבית המקדש קיים, האיר המזרח מתיר- ע' בקרן אורה דכ' להסתפק בזה, האם צריך האיר המזרח של ירושלים דוקא, שהוא זמן שראוי להקרב העומר, או האם כ"א במקומו יכול לאכול מזמן שהאיר המזרח**

(א) **מתוך שלא היתרתה לו אלא ע"י קיטוף זכור הוא- הק' הרש"ש**, לפי מש"כ רש"י ותוס' לקמן (ע:) דמיד לאחר קצירת העומר מותר לקצור חולין, ואיין צריך להמתין עד לאחר הקרבת העומר, א"כ הו"ל למיפרך בפשיטות, דאם קוצר לאחר קצירת העומר יש לחוש שמא יאכלו, כיון דלא הי' שינוי באופן קצירתו. ותי' דכיון דאיין דרך לקצור בלילה, א"כ אין מקום לחוש לזה [וק"ק, מהו אם יקצור בבוקר קודם הקרבת העומר, וצ"ע].

(ב) **הא דר' אשי בדותא היא- ומה סבר ר' אשי, הרי לכאור' קו' הגמ' פשוטה היא. כ' השפת אמת דאולי ס"ל לר' אשי דאיין חוששין שיאכל אלא לחם, שהוא עיקר אכילת אדם, אבל אכילת קמח קלי, וכן לחוש לכסיסת חטין, שאינה חשש כ"כ, אפשר דלא חש לזה.**

(ג) **משקרב העומר הותר חדש מיד- כ' השפת אמת דאפשר דהפירוש ד"מיד" היינו אפי' קודם הקרבת הכבש, דכ' הרמב"ם דהקרבת העומר קודם הכבש. ואף דבעלמא אמרי' דהבהמה קודם להמנחה, אבל כאן י"ל דכיון דהעומר בא להתיר, קודם להקרבת הבהמה.**

(ד) **התקין ריב"ז שיהא יום הנף כולו אסור- ע' ברש"ש לקמן (ע.) דדן מהו הדין לענין קצירת העומר בזמן הזה, האם יכול לקצור מיד, דכל ההאיסור דקצירה לפני העומר הוא רק כל זמן שיש עומר, אבל היכא דאיין עומר איין איסור קצירה. ועוד כ' דאולי זה תלוי באם איסור קצירה הוא עד קצירת העומר או עד הבאת העומר [ולכאור' כוונתו בזה, דאם תלוי בהבאת העומר, א"כ שייך גם לענין קצירה הגזירה דריב"ז, שיהא יום הנף כולו אסור. אבל אם תלוי בקצירת העומר, אז אולי לא הי' שייך התקנה, ואולי זה תלוי בתי' הגמ' בר"ה דאיין יתכן שיהי' החיוב ולא הוקרב העומר אלא לאחר חצות, וצ"ע בזה].**

(ה) **מפני מה הרחוקים מותרין מחצות היום ולהלן, מפני שהן יודעין שאין ב"ד מתעצלין בו- הק' הקרן אורה, הא לפי מש"כ הרמב"ם דקומצין אותו לאחר מוסף, א"כ לכאור' איין כאן עצלות, שהרי מוספין עצמן זמנן בשש, וממילא נעשה העומר אחר שש, וא"כ איך אוכלין הרחוקים מיד לאחר חצות. ותי'**

אזלי' לחומרא. ותי' דספק דקביעא דירחא קיל טפי, משום דאנן בקיאיין בקביעא דירחא. ועוד תי' דחדש לא מקרי דבר שיש לו מתירין, משום דחוזר לאיסורו בשנה הבאה. והביא שהק' האחרונים דהא חדש זה לעולם לא יחזיר לאיסורו, וא"כ למה לא הוי דשיל"מ, ע"ש מש"כ בזה נולדבריו עדיין יהי' שייך ענין של דשיל"מ בספק של חדש זה עצמו].

(ג) **אין מביאין מנחות וכו' קודם לעומר- כ' המנחת חינוך (ש"ז, ד')** דנראה דמאן דס"ל דאין איסור חדש נוהג בחו"ל, ודאי יכול להביא מנחות ג"כ מהחדש, דכמו דאין איסור חדש על הדייטים, כן אין איסור לענין קרבנות. וע"ש שכ' להסתפק אף אם איסור חדש נוהג בחו"ל, אולי האיסור קודם שתי הלחם שייך רק בתבואת א"י, ע"ש ספיקו.

(ד) **אין מביאין מנחות וביכורים וכו' קודם לעומר- אי' בחי' הגרייז דלכאור' דין זה הוא משום דין ממשקה ישראל, וא"כ נמצא דגם בביכורים אי' דין ממשקה ישראל. עוד העיר שם מ"ש דחשיב המשנה מנחת בהמה בפנ"ע, ואינו נכלל במנחות סתם.**

(טו) **אם הביא כשר- הק' החזון איש (זרעים, ליקוטים ח', א'),** למה כשרים אם מביאים קודם עצרת, הרי קיי"ל דאם הביא ביכורים אחר חנוכה אין מקבלין ממנו. וכ' דעכצ"ל דאחר חנוכה אינו נמשך עד עצרת, אלא רק עד ניסן שהוא חודש האביב, ואז כבר מצוי בארצך, אלא דמ"מ אין מביאין קודם שתי הלחם, ואם הביא כשר.

(טז) **יטיב ר' טרפון וקא קשיא לי, וכו', כל הסוגיא- הק' בחי' הרשב"א בזה כמה קו'. א', וכי לא ידע ר' טרפון תשו' אותו תלמיד, ואם לא הי' מחלק בכך, אמאי שתק לו. ב', מאי קאמר תלמודא "לדברי ר' יהודה בן נחמי", נסכים בכורים שהקריבם קודם לעומר כשרים", מה ענין זה לר' יהודה בן נחמי, הרי זה לכ"ע, שהרי אינם בכלל איסור חדש בכלל. ג', מדקאמר לדברי ר' יהוד, משמע דר"ט חולק עליו, והרי ר"ט שתק לו, ד', ר"ט לא אמר שום דין, אלא דנתקשה בדין מתני'. ה', מה סבר הגמ' לומר ביין דלא הותר מכללו,**

במקומו, ואפי' אם בירושלים עדיין לא האיר המזרח (ולכאור' נוגע גם להיפוך, האם יכול לאכול מזמן האיר המזרח בירושלים, אפי' אם אצלו עדיין לא האיר המזרח). ונטה לומר דכ"א תלוי כפי הארת המזרח של מקומו.

(י) **מ"ט, מהרה יבנה בית המקדש וכו'- הק' האור שמח (מאכ"א י', ד', ד"ה וכיון),** איך תיקן כן, הא יצא מזה קלקול, דאם נשרש תבואה לאחר שהאיר המזרח אבל קודם סוף היום, יטעו ויאמרו דכבר הותר בסוף היום, כיון דנשרשו קודם זמן המתיר, וא"כ אין יכול לתקן כן. וכ' דאה"נ, לכן הי' פשוט לנו דריב"ז אומר כן מן התורה, דדרש והתקין, ומעיקר הדין אינו מותר עד סוף היום. אבל ר' יהודה שפיר טעה בזה, דהא ר' יהודה ס"ל דאיסור לזרוע לאחר חצות בערב פסח מעיקר הדין, וגם ס"ל לר"י דאמרי' תרי מקצת היום ככולו, וגם ס"ל דזריעה שאינה קולטת בג' ימים שוב אינה קולטת. וא"כ, נמצא דאינו יכול לזרוע לאחר חצות בע"פ, ושוב אין שייך שיהי' נשרש התבואה ביום א' דחוה"מ פסח בין עלות לצאת, דהי' כבר ג' ימים לאחר זריעה, דהיינו ערב פסח, יום א' דפסח, וליל חוה"מ, ואם עדיין לא נשרש, שוב לא יהי' נשרש (ואסור לזרוע בחוה"מ), וא"כ אין שייך קלקול זה בכלל לפי ר' יהודה, וא"כ שפיר טעה בדריב"ז.

(יא) **קסברי חדש בחוצה לארץ דרבנן, ולספיקא לא חיישינן, וכו'-** וכפשוטו הוי מח' אמוראים אם חדש בחו"ל הוי מן התורה או מדרבנן. וע' במשנה ברורה (תפ"ט, י') שהביא שנח' הראשונים לדינא, אם הוי חדש בחו"ל מן התורה או מדרבנן, ע"ש באריכות ובביאור הלכה שם. וע"ע בערוך השלחן (יו"ד רצ"ג, ו') שהביא מהאור זרוע שכ' דבאמת סתם משנה הוא לקמן (פג:): דס"ל דחדש בזמן הזה מדרבנן, וכ' דמרבנן דבי ר' אשי אינו ראי' כ"כ, דמצינו במקו"א דלא סמכינן עלייהו, משום דלפעמים היו טועים, וע"ש עוד מש"כ בזה, ואכמ"ל.

(יב) **ולספיקא לא חיישינן- ע' בחשק שלמה** שהביא משה"ק המרדכי בפ"ק דביצה, דהא בדבר שיש לו מתירין, אפי' בספיקא דרבנן

תי' דאף לר' טרפון י"ל דהי' פשוט לאסור
בכה"ג, דכיון דהי' אסור למזבח קודם העומר
כמו להדיוט, א"כ מסתבר שצריך הב'
היתירים, העומר וגם שתי הלחם נוצ"ע כוונתו בזה,
וגם צ"ע דלכאור' י"ל כפשוטו, דצריך הבאת העומר משום הדין
ממשקה ישראל, ואולי זהו באמת כוונתו כאן, וצ"ע.

וכי לא ידע דמה דלא נאסר אין צריך להיתר.
וביאר דס"ל לר"ט דאיסור חדש דאי' כלפי
המזבח אין שייך כלל לאיסור דאי' להדיוט,
ולכן שייך גם אצל דברים שאין בהם איסור
חדש להדיוט, כמו ביין. וזהו שנתקשה ר"ט,
מ"ש קודם לקרבן עומר לאחריו, הרי כלפי
הדין חדש כלפי שמיא אין העומר מעלה או
מוריד, דדין אחר הוא לגמרי (ואין לחלק
דמשום דין משקה ישראל צריך להיות הדין
לגבוה חמור טפי קודם הקרבת העומר, שהרי
מה שאסור לגבוה אין שייך בו דין ממשקה
ישראל, רק משום שהוא מותר לגבוה ואסור
להדיוט, וגם אין סברא להתיר איסור מחודש
זה לגבוה משום דאין שייך ממשקה ישראל,
וזה הי' תמיהת ר' טרפון. וע"ז השיב לו ר"י
ב"נ, דלא מסתבר לומר דאיסור מחודש הוא
זה, אלא מסתבר שהוא מכח האיסור חדש
דאי' בהדיוט קודם לעומר דאסור לגבוה גם
לאחר הבאת העומר, דקודם העומר נאסר גם
להדיוט, ואחר העומר רק לגבוה. ולכן אמר
ר"י ב"נ דלאחר העומר, דאיסור זה גופא כבר
הותר מכללו כלפי הדיוט, א"כ אף דלמעשה
לא הותר גם לענין גבוה, אבל עכ"פ בדיעבד
י"ל דכשר. וגם ניחא מה דאמרי' לדברי ר"י
ב"נ נסכים ביכורים וכו', דהא לדבריו דר"ט
באמת לא נימא הכי, שהרי ס"ל דאיסור
בפנ"ע הוא, ואין חילוק בין יין לשאר
ביכורים. וע"ז הק' הגמ' פשיטא, ומשני מהו
דתימא התם הוא דהותר מכללו להדיוט,
דהיינו דמאי דהותר להדיוט לכתחלה, נימא
דהותר לגבוה בדיעבד, אבל זה לא שייך
למימר הותר. וע"ז משני הגמ' דכיון דכל
האיסור גבוה הוא מה דבא מחמת איסור
הדיוט, א"כ מה דלא הי' אסור להדיוט בכלל
ודאי מותר לגבוה.

(ז) שתי הלחם מהו שיתירו שלא כסדרן - הק'
החי' הרשב"א, למה שואל הגמ' דוקא לענין
שלא כסדרן, לכאור' הי' יכול להק' גם אם
השתי הלחם מתירין בפני עצמן, עכ"פ לפי ר'
טרפון דס"ל דכל המתיר הוא השתי הלחם,
ואין העומר מעלה או מוריד כלל כלפי איסור
מזבח. ותי' דאה"נ, שאלת הגמ' הוא דוקא
לפי ר' ריב"נ, אבל כיון דשתק לי' ר' טרפון,
משמע דהודה לו (ומה דאמר הגמ' לדברי
ריב"נ, היינו דמדברי ריב"נ אנו למדין. ועוד